

HỆ THỐNG PHÂN LOẠI HỌ CAU (ARECACEAE) Ở VIỆT NAM

Nguyễn Nghĩa Thìn
Khoa Sinh học, ĐHTH Hà Nội

Họ Cau (Arecaceae) là một họ có nhiều hấp dẫn và giá trị thực tiễn trong rừng nhiệt đới đặc biệt là Mây Song (Nguyễn Nghĩa Thìn, 1990). Trong quá trình nghiên cứu về giá trị kinh tế, giá trị thực tiễn, sự phân bố và bảo vệ các loài Cau dừa quý hiếm ở Việt Nam theo chương trình nghiên cứu, một yêu cầu cấp thiết phải hệ thống và chỉnh lý lại các tên khoa học họ này ở Việt Nam để nâng cao hiệu quả sử dụng và góp phần đắc lực cho công tác nuôi trồng các loại Cau dừa quý hiếm ở nước ta. Tiếp theo công trình của Loureiro (1790), hai công trình tập hợp có giá trị về họ này ở Việt Nam nói riêng và Đông Dương nói chung là của Gagnepain et al. (1937) và của Phạm Hoàng Hộ (1972). Các công trình chưa có sự tổng quát hóa và đưa ra hệ thống đầy đủ.

Bài báo này sẽ giới thiệu một sơ đồ phân loại tổng quát về họ này ở Việt Nam trên cơ sở sơ đồ phân loại của Moore (1973) mà đã được Dransfield sửa đổi (1986). Vì khuôn khổ hạn chế cho bài viết, chúng tôi chỉ giới thiệu tên các loài có những sửa đổi tên gọi, còn các đặc điểm của họ sẽ giới thiệu trong các công trình tiếp theo.

Family: *Palmae* Jussieu 1789 (Cons. name)

Genera Plantarum 37

Arecaceae C. H. Schultz-Schultzenstein 1832

Naturl. Syst. Planz. 317

Family 1 - *Coryphoideae* Griffith 1844 *Calcutta Journal of Natural History* 5: 311

Coryphinae'

Tribus 1 - *Corypheae* Martius 1837 in Endlicher, *Genera Plantarum* 252

Subtribus 1 - *Thrinacinae* Beccari 1907 *Webbia* 2:9

Typus: *Thrinax*

1: *Thrinax* (1 loài: *Th. parviflora* Swartz)

2: *Coccothrinax* (Theo Phạm Hoàng Hộ, 1972)

3: *Guahaia* (1 loài *G. grossefibrosa* (Gagnep.) Dransf., Lee et Wei Basionym: *Rhapis grossefibrosa* Gagnep.)

4: *Rhapis* (7 loài)

Subtribus 2 - *Livistoninae* Saakov 1954. *Palms and their culture in the USSR* 193.

Typus: *Livistona*

5: *Livistona* (3 loài: *L. saribus* (Lour.) Merr. ex Cheval. Basionym. *L. cochinchinensis* Lour.)

6: *Licuala* (10 loài: *L. ternata* Griff. Syn. *L. calciphila* Becc.)

7: *Washingtonia* (1 loài *W. filifera* Wendl.)

Subtribus 3 - *Coryphinae* J. Dransf. et N. Uhl 1986, *Principes* 30:4

Typus: *Corypha*

8: *Corypha* (2 loài: *C. elata* Roxb. và *C. lecomtei* Becc.)

- 9: *Chuniophoenix* (2 loài: *C. nana* Burret và *C. sp.* Tsiang 26915, 29463 theo 1990)
- Subtribus 4 - *Sabalinae* Martius 1837 in Endlicher, *Genera Plantarum* 252
 Typus: *Sabal*
 10: *Sabal* (Theo Phạm Hoàng Hộ, 1972)
- Tribus 2 - *Phoeniceae* Drude 1881 in Martius, *Flora Brasiliensis* 3(2):279
 Typus: *Phoenix*
 11: *Phoenix* (3 loài)
- Tribus 3 - *Borasseae* Martius 1837 in Endlicher, *Genera Plantarum* 250 ('*Borassinae*')
 Subtribus - *Lataniinae* Meisner 1842, *Plantarum Vascularium Genera* 1:357 ('*Lataniae*')
 12: *Borassus* (*B. flabellifer* L.)
- Subfamily 2 - *Calamoideae* Griffith 1844, *Calcutta Journal of Natural History* 5:4
 Tribus - *Calameae* Drude 1881 in Martius, *Flora Brasiliensis* 3(2): 270
 Subtribus 1 - *Metrozylinae* Blume 1843, *Rumphia* 2: 157 ('*Metrozyleae*')
 Typus: *Metrozylon*
 13: *Korthalsia* (2 loài: *K. bejaudii* Gagnep.ex Humbert và *K. laciniosa* (Griff.))
 Subtribus 2 - *Calaminae* Meisner 1842 *Plantarum Vascularium Genera* 1:356
 Typus: *Calamus*
 14: *Salacca* (*Zalacca*) (1 loài *S. wallichiana* Mart.)
 15: *Daemonorops* (3 loài)
 16: *Calamus* (*Zalacella*) (17 loài)
- Subtribus 3 - *Plectocomiinae* J Dransf et n Uhl 1986
 Principes 30: 5
 Typus: *Plectocomia*
 17: *Myrialepis* (*Bejaudia*) (1 loài *M. paradoxa* (Kurs) Dransf. Syn. *B. floribunda* Gagnep).
 18: *Plectocomia* (2 loài)
- Subfamily 3 - *Nypoideae* Griffith 1850 *Palms of British India* 7 ('*Nipinae*')
 Typus: *Nypa*
 19: *Nypa* (*N. fluticans* Wurmmb)
- Subfamily 4 - *Arecoideae* 1881
 Tribus 1 - *Caryoteae* Drude 1881 in Martius *Flora Brasiliensis* 3(2):278
 Typus: *Caryota*
 20: *Arenga* (*Didymosperma*) (2 loài: *A. Caudata* (Wendl. et Drude) Moore. Basii
D. caudatum Wendl. et Drude và *A. pinnata* (Wurmmb) Merr.)
 21: *Caryota* (6 loài)
 22: *Wallichia* (2 loài: *W. chinensis* Burret và *W. gracilis* Becc)
- Tribus 2 - *Areceae*
 Subtribus 1 - *Dypsidinae* Beccari 1914 *Palms del Madagascar* 2
 Typus: *Dypsis*
 23: *Chrysalidocarpus* (*C. lutescena* Wendl.)
 24: *Dypsis* (*D. pinnatifrons* Mart.)
- Subtribus 2 - *Roystoneinae* J. Dransf. et N. Uhl 1986
 Principes 30:7
 Typus: *Roystonea*
 25: *Roystonea* (*Oreodoxa*) (*R. regia* O. F. Cook)
- Subtribus 3 - *Cyrtostachyidinae* J. Dransf. et n. Uhl 1986

- Principes 30:8**
Typus: *Cyrtostachys*
 26: *Cyrtostachys* (*C. lakka* Becc.)
- Subtribus 4 - *Ptychospermatinae* J. D. Hook. 1883 in Benth. et J. D. Hook. Genera plantarum 3:872, 874**
Typus: *Ptychosperma*
 27: *Veitchia* (*V. merrilli* Wendl.)
 28: *Ptychosperma* (*P. maccarthuri* Wendl.)
- Subtribus 5 - *Arecinae***
Typus: *Areca*
 29: *Nenga* (*N. banaensis* (Magalon) Burret. Basionym. *Pinanga banaensis* Magalon)
 30: *Pinanga* (6 loài)
 31: *Areca* (3 loài)
- Subtribus 6 - *Oncospermatinae* J. D. Hook. 1883 in Benth. et J. D. Hook. Genera plantarum 3:872 874**
Typus: *Oncosperma*
 32: *Oncosperma* (*O. tigillaria* (Jack) Ridl.)
- Subtribus 3 - *Cocoeae* Martius 1837 in Endlicher Genera Plantarum 254 ('Cocoinae')**
- Subtribus 1 - *Buttinae* Saakov 1954 Paims and their culture in USSR 193**
Typus: *Butia*
 33: *Cocos* (2 loài: *C. flexuosa* Mart và *C. nucifera* L.)
- Subtribus 2 - *Elaeidinae* J. D. Hook. 1883 in Benth. et J. D. Hook. Genera Plantarum 3: 873 882 ('Elaeideae')**
Typus: *Elaeis*
 34: *Elaeis* (*E. guineensis* Jacq.)

TÀI LIỆU THAM KHẢO CHÍNH

- Dransfield J. 1982 - A reassessment on the genera *Plectocomiopsis*, *Myrialepis* and *Bejaudia* (Palmae: Plectocaryoideae) Kew Bull. 37(2):237-254
- Dransfield J. L S Kang and Wei Fa-nan 1985 - *Guhaha* a new Coryphoid Genus from China and Vietnam. Principes 29(1):3-13
- Dransfield J. Nat. W. Uhl 1986 - An outline of a Classification of Palms. Principes 30(1):3-11
- Magalon E. S. 1983 - A Revision of the genus *Nenga*. Principes 27(2): 55-70
- Magalon F. et al. Connard 1937 - Palmiers. In Lecomte: Flore Générale de l'Indochine VI: 1-1056
- Nguyễn Nghĩa Thìn. 1990 - Cần đẩy mạnh công tác nghiên cứu Mây Song, Tạp chí Lâm Nghiệp. 1990:28-29
- Nguyễn Hoàng Hộ 1972 - Cây Cỏ miền Nam Việt Nam II: 684-712

AN OUTLINE OF A CLASSIFICATION OF PALMS IN THE FLORA OF VIETNAM

Nguyen Nghia Thin
Faculty of Biology, Hanoi University

A new classification of Palms in the flora of Vietnam is given based on the work of J. Dransfield including 4 subfamilies 7 tribes 15 subtribes and 34 genera